

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Martini Lvtheri Piae Ac Doctae Operationes In Dvas Psalmorvm Decades

Luther, Martin

Basileae

VD16 L 5540

Ecce parturit iniusticiam, co[n]cepit dolorem, & peperit iniquitatem.

urn:nbn:de:hbz:466:1-37005

IN PSALMUM VI.

Christus uni ad gentes conuertendas præ cæteris Apostolis. Illi uero q̄ solum
recepit in se gratiã electionis intelligit. Cum data opera addiderit Christus,
ideo uas electionis eum fore, ut portaret nomen suum coram gentibus & filiis
Israël, & multa pateretur propter uerbum Christi. Ita hic uasa mortis, tela, iacu-
laq̄ mortifera, idiomismo eodem dicit, ne insensati uilem hãc comminationem
haberent, si uasa simpliciter, aut ludi, aut uenationis diceret, sed ut terrore mor-
tis temporalis æternæ mortis terrorem concipiant.

Sagittas suas ardentibus effecit. Per Auxelin adiecit: Et uasa mortis, uel ex-
ponit, uel repetit. Ne iterum leuiter sagittas ducerent, pessimas & mortiferas
intemat, pulchre seruans grande dicendi genus, quod augustinus & potentibus
uerbis constat. Hieronymus sic reddit: Sagittas suas ad comburendũ operatus
est. Nostra translatio obscure ac pene barbare loquitur. Quid enim est ardenti
bus sagittas efficere? an, ut ardentes ipsi faciant sagittas? Occasio fuit, quod plu-
rali numero hebræus dicit, וַיִּקְרַח Ledolkim, quod Hieronymus ad com-
burendum transtulit. Poterat sic dici: Et in eo parauit uasa ad interficiendum. Nam he-
bræum non potest ad uerbum reddi sic: Sagittas suas ad esse succedentes ope-
ratus est. Nec satis erat dicere: Sagittas suas ignitas fecit, licet de his loqueretur.
Quia uerbum effecit, seu operatus est, de quo psalmo primo diximus, hoc loco
וַיִּקְרַח paal ponitur, quod nõ fabri, uel artis, sed agentis & usus significationem
habet, ut significet tam uasa mortis iam parata, q̄ ignitas sagittas iam effectas,
deum uero illis sic uti, & agere, ut occidant, & succedant, quo præsentissimam
iram & seueritatem ante oculos ponat, iam enim agit ut moriantur & ardeant
impij, licet nondum moriantur, & ardeant.

Præterea dictio succedentes, etiam persecutionem & uastationem signifi-
cat, psal. xi. Dum superbit impius incenditur pauper, id est, patitur persecutio
nem. Summa est hæc: his nominibus mortis & ardoris, sine dubio æternam
iræ, & furoris, item argui & corripi, item erubescere & cõturbari. De his sagit-
tis & lob quaeritur, & alias in Psalterio uidebimus.

Quid illa in-
strumenta ue-
lint.

Obseruandum q̄ hucusq̄ non habuimus tantam in ullo psalmo aduersus
impios comminationem & indignationem, nec tanto uerborum textu in eos
inuetus est spiritus. Nam & in sequentibus eorum studia quoque recenset,
& non irrita modo, sed etiam in caput eorum reuersura ostendit, ut appareat
omnibus, qui uitam calumniarum patiuntur, in consolationem sui, quãto odio
sint præ cæteris calumniatores deo. Nam in calumniam (ut dixi) proprie hic
psalmus æditus est.

Ecce parturit iniusticiam, cõcepit dolorem, & peperit iniquitatem.

Describit eorum studia maligna, nullis nisi suis autoribus tandem perniti-
ciosa, quæ appellat iniusticiam, dolorem, iniquitatem. Hieronymus sic: Ecce
parturit iniquitatem, & concepit dolorem, & peperit mendacium. Primum
uocabulum, quod iniquitatem uel iniusticiam iam diximus, hebraice est ipsum
פִּין auen, a quo superius psalmo. v. &. vj. Operarios iniquitatis dici audiui-
mus. Vbi simul dictum est, idem pro dolore frequentius transferri, ut psalmo
ix. Sub lingua eius, labor & dolor. Item psalmo. lxxxix. Et amplius eorum
labor & dolor. Vnde & hic dici potuit: Ecce parturit dolorem, Solent autem
hæc duo

hæc duo

hæc duo uocabula *Amal* & *Auen*, id est, labor & dolor, sere conueniunt, ut hic & iam dictis psalmis. Vnde rectius hic diceretur: Et concepit laborem; proprie enim significat laborem, a laborando, ut psalmo, cccxv. laborum laborauerunt qui ædificant eam. His in germanica nostra respondentem usitate, & simili uerborum numero & ualore. *Es ist muhde und arbeyt*, ut Auen proprie sit, *muhde* a fatigando, *Amal*, *arbeyt*, a laborando, ut laborem & difficultatem significemus esse in anxio cordis studio, & animi molestia contentione, fatigatione, lassitudine, tedio. Talem autem esse eorum uitam qui impie agunt, diximus: Quia nō est pax impijs, dicit dominus. Et requirit illam non habent, de qua Christus dicit Mat. xj. Venite ad me qui laboratis & onerati estis (Quasi diceret, *ig in auen & amal*, *yn muhde und arbeyt* etiam & inuentis regem animabus uestris. Adeo scilicet, presens est poena impiorum, ut eo ipso q̄ male agunt, affligantur, & inquietentur. Labor est (inquit) demum ipsa uoluptas, Et Plinius: Adeo omnis uoluptas assiduitate, sui fastidium parit. Et Augustinus lib. j. Confess. præclarissime dicit: Iussisti dominus, & factum est. Ita ut poena sui ipsius, sit omnis animus inordinatus. Et Sap. v. Lassati sumus in uia iniquitatis & perditionis, & ambulauimus uias difficiles, uiam autem domini ignorauimus.

Non est pax
impijs.

Labor impio-
rū insigniter
fatigat.

Hæc autem poena, siue molestia siue labor, proprie & insigniter fatigat, quoties accidit industria, quæ data opera conatur cōtra pietatem sua stabilire, & (ut Apost. Ro. x. dicit) ignorata iusticia dei, suam statueret, hoc est, quæ in peioribus & spiritualibus negotijs exercetur. Ideo superius ad illos maxime hoc malum pertinere diximus, qui supersticiosa religione, idolatria, inobedientia, & a se reptis studijs, operibusq̄ iustificari satagunt, deserto interim mandato dei, uel etiam hominum, ad quod tenebātur. His enim, quia contra deum incedunt, & deus eis rursus contrarius est, necessario occurrit multa molestia, ut nihil nisi laborem & dolorem ex uniuerso quod agunt, reliquum habeant: Sicut erudite Eccles. in multis locis uocat uanitatem, & afflictionem spiritus. Cū interim ij, qui spiritu dei agunt, sinuntq̄ se dirigi, multa pace in deo fruuntur, etiā si quid triste patiātur. Igitur auen primo iniquitatem, hic iniusticiam, infra dolorem interpretari uidemus, quæ si in unum cōsistentur, reddent nobis malitiam illam, quæ id anxie agit, ut honesto titulo p̄ iusticiam & pietate habeatur. Vera enim impietas non eget labore, ut pietas sit.

Confidens in
dominum omni-
nia ridet.

Ita hic Dauid iam spe firmatus, & uictor tērationis suæ, calumniatorum & tribulatorum suorū uim & studia ridet, immo misereat̄ coram oibus, dicens: Ecce quo loco sint calūniatores mei uideat qui uolet quāta eos tenet miseria, quanto sint me incomparabiliter infeliciores: Non solū eis minatur deus afflicte, non solum eis instat gladius, arcus, uasa mortis, & sagittæ succensuræ, sed presentē etiam poena torquetur, & malitiæ suæ mercedem in seipsis recipiunt, dum solliciti sunt & æstuāt, quā nā ratione me opprimāt, & sese, me extincto, securos faciant, plus miseris est negotij quomodo me perdant, q̄ mihi quo periream, immo ego qui in dei uoluntatem me obtuli, securus omnia expecto, illi securi & quieti esse nō possunt, donec pariant, quod paruriunt, & impleant quod cogitāt, & tamen quia cōtra iusticiam & deum cogitant, frustra harum cogitationū doloribus & laboribus uexātur, cogitāt enim cōtra deum cōsilia (psalmo, xx.) quæ stabilire nō poterunt. Tangit autē illud quod, ij. Reg. xvj. & xvij. Absalom dixit: Inite cōsiliū quid facere debeamus. Vbi multis consilijs anxie res tractata fuit, quō Dauid occiderent, sed prorsus inuitis omnibus mirabil

mirabili dei consilio, non secus atq[ue] Iudæi multo labore & dolore contra Christi-
sum egerunt, ut perderent eum.

Semper (inquit Augustinus) inuenimus eos maiora supplicia susti-
nere, qui faciunt, q[uam] qui sustinere uidentur. Immo hoc in perpetrando quo
uis scelere contingit. Latro quot insidiis metuit, quam horam, quem locum, *Maligni pera-
petuis crucia-
atibus tor-
quentur.*
quem hominem tuto habet? Adulter quot timoribus discretatur, quot ma-
chinas utitur, anteq[uam] semel pereat? Adulter quot timoribus discretatur, quot ma-
lora sunt suplicia, q[uam] comoda, ubi nihil nō periculi, nihil non mali cogitur su-
spicari miser, interiq[ue] qui deo confidit, sicut leo impavidus & securus oia con-
ternit, fretus optima conscientia ueritatis & innocentie.

Docemur itaq[ue] hoc uersu amplecti optimā cōsolationē in pressura calūniæ, *Consolatio in
pressura cas-
lūniæ.*
ut causā deo tradita, nō tristemur, aut solliciti simus, nec tumultuemur, sufficit
nosse, dei causam nos agere. In qua sic diuidamus cum illis passiones, ut ab
ipsis externe uexemur, illi autem a seipsis interne, sint illi onus nostrum, dum
interim illis non modo nos, sed magis ipsimet sibi sunt multo grauius onus.
Vide ergo miseriam impiorum, & calumniatorum conditionem. Deus est *Calūniatorū
miseria con-
ditio.*
eis onus, nos sumus illis onus, ipsimet sibi sunt onus. Quis non horum ma-
gis misereatur, q[uam] impatiētius indignetur. Sane quilibet nostrum hac impis-
minere, & talia eos moliri nouit, quæ hic cōsentur, sed cum uenerit hora ca-
lumnix, non omnes in eadem scientia persistimus, nimium solliciti feliciter
procellura esse calumniatorum studia contra nos, quæ cōtra alios secure affir-
mamus nihil promotura.

Videamus ergo uerborum proprietatem. Ecce, inquit, uelut admirans
omnes ad spectaculum hoc insigne prouocat, quia longe cōtrarium sensibus
apparet. Parturit dolore. Apte componit uerba, si q[ui]dem parturire, & ipsum
est cum dolore eniti, quasi cum dolore dolorē meditari eos dicat, sumpta me-
taphora, a mulieribus parturientibus, in quo pulchre studia anxia impiorum *Anxia studia
impiorum.*
& calumniatorum depingit. Quæ sunt (ut dixi) multa cura & periculo sua con-
tra ueritatem stabilire, ubi (ut ille ait) septem alijs mendacijs eget unum, ut ue-
rum appareat. Et beatus Hieronymus: Multis eget falsitas, ut ueritas uideat.
Et concepit dolorem, Videtur inuersa sententiā dicere debuisse: Ecce conce-
pit laborem, & parturit dolorem, cum prior sit conceptus, q[uam] partus. Hoc ideo
mihi facere uidetur, ut impiorum & calumniatorum ingenium & prudētiam
nobis deliniet, qui dum innocentiam festinant opprimere, impatientissimi
sunt moræ, magisq[ue] in hoc intenti, ut prius expleant animi sui malitiam, q[uam] pru-
denter consulunt, prius incipiant, q[uam] deliberent. Non enim ratione & consi-
lio, sed impetu & temeritate feruntur, ideo factum malunt, q[uam] consultum. Ex-
pleto autem flagitio, tum demum ineunt cōsilia, quibus recte factum queant
tueri. Hic demum cōcipitur labor, & negotium iniquitatis malæ præsumpta
defendendæ suscipitur.

Sic Absolom postq[uam] expulerat patrem Dauid & suum Auen parturisset,
dixit: Inite consilium, quid facere debeamus. Sic Iudæi Christum prius compre-
henderunt, postea quærebant falsa testimonia, quibus eum accularent. Sic om-
nis calumniator suam Auen prius parturit, & proximo imponit, postea qua-
rit, ut iustus aut securus p[er]sistere possit. De quibus Prouer, xxx, Talis est uia
mulieris adulteræ, quæ comedit, & tergens os suū, dicit: Nō sum operata malū.
Hæc parturitionem doloris, & conceptionē laboris, solemus germanice sic elo-
qui: *Su rickst, ein vngluck an / da würst zu schaffen haben.* Et prouer-
biallyter,

bialiter, *Supro* *est* *in* *vno* *würsts* *schwerlich* *vs* *essen*. Igitur & consilia
 & periculose incipiunt imprudentes Auen operari, hoc est, quod partum
 dolorem: & multo labore sudoreque inceptum conatur tueri, hoc est, quod
 capiunt laborem. Quare optime docet malum ceptum ante consilium peccatis
 & stultitiae debetur his calumniatoribus impijs, tam factum ante consilium
 quod consilium post factum, ut cum peruersis, omnia sint peruersa. Verum hoc
 ceptum laboris intelligamus simul fieri cum partu doloris. Sic enim loquitur
 impij calumniatores, dum aggre diunt malum suum: Agamus ubi factum fuerit,
 erit, quod respondebitur, aut quo defendetur. Sicut Iudai Math. ultimus
 quando custodibus pecunia corruptis, ne Christi resurrectionis veritas reuelaretur,
 dixerunt: Et si hoc auditum fuerit a praeside, nos ei suadebimus, & facturos
 uos faciemus. Vide, ut ibi concipiant laborem, dum onerant se futuris sciendi
 malitiae patrocinijs. Ita hic Absalom & sui parturiunt audacter Auen
 suam, quo aut consilio eam tueantur, nondum parturiunt, sed concipiunt scientes.
 Sicut Prouerb. xiiij. dicitur: Sapiens timet & declinat a malo, stultus
 transibit, & confidit. Quid autem ex eo conceptu pariant sequitur:
 Et peperit iniquitatem, Quod hebraice mendacium falsum & inane dicitur.
 Quod ad propositum, optime quadrat: talia enim sunt consilia, defensiones,
 & excusationes impiorum post factum scelus, merx scilicet & frigida tergiversationes,
 mendaces illusiones, & uanae deceptiones, quibus se adornant, populo
 suadeant, & oppressum foedat. Deinde uani & irri conatus, pro sua
 temeritate stabilienda, in quibus omnibus multum laboris & operae perdit,
 & omnia tandem frustra tentat: ut haec etiam nostri seculi, exemplis uidemus,
 contingere. Hoc autem loco, magis falsum & uanum intelligimus partum, quod
 iniquum uel mendacem: loquitur enim de uano conatu & irrito consilio, quo
 deceptus falsusque Absalom, quando, collecto Israele toto, Dauid quarebat
 perdere, ibi enim consilium suum, & partus adeo euauerunt, & in irritum
 ierunt, ut & super caput ipsius ceciderint, & quod in Dauid moliebatur, ipsum
 contereret, ut sequitur.

Lacum aperuit & effodit eum, & incidit in foueam quam fecit.

Allegorissat propheta, quo, ut supra docuimus, simul & rerum quandam
 allegoriam ostendit. Quemadmodum crux Christi, est uita allegorica, apparet
 occidere dum uiuificat. Ita hic Absalom, lacum aperuit & effodit, ut Dauid in
 eum urgeret ignarus quod ipso Dauid liberaret, & sese perderet. Tangit autem
 illud, quod Absalom cogitauit multitudine fretus, Dauid ut unum & solium
 eum illum ab omnibus derelictum uirum opprimere, Hic est enim lacus mortis,
 quem illi parauit, & effodit. Sed ecce, hoc ipsum contigit ei, qui derelictus ab
 omnibus, solus in quercu pendens conuulsus est, & proiectus in foueam grandem
 in saltu, comportato super eam acervo lapidum magno nimis, ut scribitur,
 iij. Regum. xvij. Haec est fouea illa, quam hic recitat, & in allegoriam tra-
 hit: Non enim Absalom eam foueam Dauid pararat, sed mortem, quam pas-
 sus est ipse, illi intentabat. Ita & usu humano dicitur, nobis paratum fuisse ma-
 lum, in quod ceciderit imprudens aduersarius noster, etiam si tale quid, ille non
 pararit. Quare puerbialis est hic uersus, & gnomae uulgaris, sicut illa: Lex non
 est a quior ulla, quae necis artifices arte perire sua.

Dicitur

Apparet
 crux Christi
 occidere dum
 uiuificat.